

Po Spotkaniu „Podróże w źródle archiwalnym”

Dnia **29 stycznia 2020 r.** o godzinie 16.00, w siedzibie Archiwum Państwowego w Kielcach przy ul. Kusocińskiego 57, odbyło się „Spotkanie ze źródłem archiwalnym” pt. **„Podróże w źródle archiwalnym”**. Jego organizatorami byli: Archiwum Państwowe w Kielcach i Instytut Historii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.

Seminarium początkujące cykl „Spotkanie ze źródłem archiwalnym” w 2020 r. otworzyły: dyrektor Archiwum Państwowego w Kielcach Wiesława Rutkowska i dyrektor Instytutu Historii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach dr hab. Prof. UJK Beata Wojciechowska. Organizatorki przywitały przybyłych gości na sali wystawowej archiwum. Na spotkanie przybyli Marszałek Województwa Świętokrzyskiego Andrzej Bętkowski, Prof. Adam Massalski, autorzy publikacji VIII tomu „Świętokrzyskich Studiów Archiwalno-Historycznych”, przedstawiciele świata nauki w regionie, instytucji kultury, bibliotek, muzeów, urzędów i instytucji państwowych, szkół, regionaliści, zainteresowani historią województwa jego mieszkańcy oraz pracownicy archiwum.

Po przedstawieniu autorek przygotowanych wystaw: Elżbietę Woźniczke i Ewę Lewicką z Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej **„Wybrane relacje z podróży w zasobach Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej”** oraz Iwonę Pogorzelską, Agnieszkę Szczerbę z udziałem Katarzyny Muchy z Archiwum Państwowego w Kielcach **„Podróż - rodzaje, miejsca i środki transportu - z zasobu Archiwum Państwowego w Kielcach oraz ze zbiorów prywatnych”**, ich twórczynie scharakteryzowały obecnym koncepcję przygotowania i zawartość prezentowanych ekspozycji. Ekspozyty pochodziły ze zbiorów Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach, Archiwum Państwowego w Kielcach oraz zbiorów prywatnych autorek wystaw.

Następnie na sali wykładowej odbyła się **promocja** VIII tomu „Świętokrzyskich Studiów Archiwalno-Historycznych”. Dyrektor Wiesława Rutkowska **podziękowała wszystkim autorom publikującym we wspomnianym czasopiśmie. Przybliżyła zgromadzonym charakter rocznika i zaprosiła wszystkich zainteresowanych do zamieszczania swoich publikacji na jego łamach.**

Przechodząc do części merytorycznej, dyrektor Wiesława Rutkowska i Prof. Beata Wojciechowska, przedstawiły tematykę spotkań zaplanowanych na 2020 r. oraz porządek obrad bieżącego spotkania „Podróże w źródle archiwalnym”. Po prezentacji sylwetek prelegentów, jako pierwsza zabrała głos **dr hab. prof. UJK Katarzyna Ryszewska** (Instytut Historii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach), która wygłosiła wykład pt: *Wycieczki archeologiczno-historyczne po Kielecczyźnie w XIX wieku*. W swoim interesującym wystąpieniu, autorka przedstawiła zgromadzonym „wędrowkę” po zabytkach archeologicznych, opartą na badaniach własnych i popartą mnogimi źródłami, publikacjami. Istotną rolę odegrali w niej archeolodzy, etnografowie, historycy, czy badacze słowiańszczyzny, z których wymieniła min.: Zoriana Dołęgę Chodakowskiego (Adama Czarnockiego), Franciszka Maksymiliana Sobieszczańskiego, Józefa Łoskiego, Konstantego Świdzińskiego, ks. Władysława Siarkowskiego. Przybliżając gościom spotkania ich sylwetki Pani Profesor zaprezentowała w przygotowanej prezentacji materiały pochodzące z ich dzieł, badań, prowadzonych na przestrzeni wielu lat XIX stulecia. Zabytki dotyczyły zarówno pochodzących z przedstawionych materiałów źródłowych skarbów w postaci kopalni, ale także rycin obiektów sakralnych, czy map dokumentujących podróże archeologiczne w poszukiwaniu historii. W wędrowce archeologiczno-historycznej, Profesor Katarzyna Ryszewska wykorzystała i wiedzę zawartą w czasopiśmie z omawianego okresu. Pośród nich zgromadzeni ujrzeni np. szkic obiektu katedry kieleckiej z 1862 r. zawarty w „Tygodniku Ilustrowanym”, panoramę Szydłowa z „Kłosów” z 1869 r., czy kościołów parafialnych w Kurozwękach, Gnojnie, czy Koprzywnicy.

Następnie **dr Cezary Jastrzębski** (Instytut Historii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach) zaprezentował *Warunki podróżowania w XIX wieku*. Wystąpienie rozpoczął od wprowadzenia do tematu przybliżając chronologię, obszar i źródła, na których oparł swoje badania. Warunki podróżowania, trudne do pojęcia w czasach współczesnych, obejmowały szereg zagadnień, jak np.: formalności urzędowe, środki lokomocji, warunki wypoczynku, ekwipunku, kosztów, czasu i kar za nieprzestrzeganie przepisów w trakcie podróży. Podróżni w XIX wieku musieli posiadać dokumenty podróżne (świadectwa wolnego pobytu, książeczki legitymacyjne, paszporty), a na traktach podróżnych pobierano odpowiednie opłaty. Dr Cezary Jastrzębski omówił rodzaje środków transportu wykorzystywanego w realizacji podróży, ale przedstawił i przykładowe zestawy pożywienia, trunków podróżnych w tym czasie. Ważnym elementem przy przemieszczaniu się pieszo lub środkami transportu były warunki odpoczynku. Te spełniały karczmy i traktierne, czy nawet domy pocztowe tzw. *pocztamty*, tu autor przytoczył szereg powiedzeń związanych z wędrowkami i korzystaniem z przydrożnych miejsc postoju w owym czasie. W trakcie ciekawej opowieści prelegent przybliżył także zgromadzonym stroje podróżnych, ale i mapy, bez których podróż z celu do celu byłaby mało możliwa. Swoją interesującą opowieść o warunkach podróżowania dr Jastrzębski ubarwił licznymi mało znanymi i humorystycznymi informacjami pozyskanymi w trakcie badań własnych w zasobach archiwalnych różnych archiwów, urzędów i instytucji.

Łukasz Wołczyk (Muzeum Wsi kieleckiej) swoje wystąpienie poświęcił *Podróżowaniu w kulturze wsi w XIX i XX wieku*. Po nakreśleniu sytuacji wsi i jej mieszkańców na ziemiach zaboru rosyjskiego, przedstawił zgromadzonym wiele interesujących informacji na temat życia ludności wiejskiej. Ta, skupiona w niewielkich społecznościach funkcjonowała w kulturze przekazywanej z pokolenia na pokolenie. Sztuka ludowa, wynikająca jednocześnie z trybu prowadzonej egzystencji znalazła odzwierciedlenie w postaci przedmiotów użytku codziennego, będących eksponatami reprezentowanego przez autora Muzeum Wsi Kieleckiej. W poszukiwaniu źródeł zarobkowych, lepszych niż utrzymywanie się z plonów ziemi, która w zasadzie zapewniała całość potrzeb rodzin wiejskich, chłopci emigrowali do różnych krajów. W tym celu musieli posiadać specjalne dokumenty wymagane przez zaborcę, z pomocą których mogli się przemieszczać. Rola, rzemiosło i najmowanie się do różnych prac były podstawą życia wiejskiego. Przemieszczali się więc w poszukiwaniu dodatkowych środków do życia na terenie guberni kieleckiej i całego Królestwa Polskiego. Łukasz Wołczyk przedstawił również dodatkowe informacje powstałe w wyniku własnych badań. Ciekawostką było na przykład to, iż chłopci sprzedawali Żydom swoje plony po niskich cenach, by znajdując się w trudnej sytuacji już kilka miesięcy później, kupować je od nich za kilkakrotnie wyższą cenę. Taka sytuacja spowodowana była niechęcią chłopów do zawodu handlarza, który nie cieszył się szacunkiem tej społeczności. Chłopci podróżowali mało, najczęściej na jarmark lub targ do najbliższego miasteczka.

Agnieszka Szczerba (Archiwum Państwowe w Kielcach), zaprezentowała zasób archiwalny związany z tematyką spotkania o charakterze audio-wizualnym. W wyniku kwerendy przeprowadzonej wspólnie z **Iwoną Pogorzelską** w zbiorze audycji radiowych poświęconych podróżom, postanowiła zaprezentować audycję: „Podróże Bogusława Kaczyńskiego” emitowaną 21 lutego 1993 r. przez Zespół Rozgłośni Regionalnej Polskiego Radia w Kielcach, sygn. 999. Wspomnienia muzyka dotyczyły jego wizyty w Korei Północnej wraz z zespołem „Mazowsze” i spotkania z „wiecznym prezydentem” tego kraju Kim Ir Senem. Wybór audycji spowodowany był jej humorystycznym akcentem i historią „zaginionego zegarka” – własności Miry Zimińskiej-Sygietyńskiej – dyrektor zespołu „Mazowsze”. Odtwarzanej audycji towarzyszyła prezentacja multimedialna zdjęć w tle nagrania z motywami kultury Korei Północnej i Chin, częściowo sporządzona ze zbiorów prywatnych Małgorzaty Wierzbickiej z Kielc.

Po wystąpieniach prelegentów rozpoczęła się długa, ciekawa dyskusja. Goście zainteresowani tematyką podróży nie tylko zadawali pytania prelegentom, ale także sami prezentowali wspomnienia swoje i swoich rodzin nawiązując do tematyki wystąpień. W takich rozważaniach, rozmowy przeniosły się do kularów, gdzie przy kawie i herbacie dyskutowano jeszcze długo.

W trakcie seminarium dostępny był również punkt konsultacyjny **„Archiwa Rodzinne Niepodległej”**, przy którym można było zasięgnąć porad jak gromadzić i jak zadbać o prywatne zbiory rodzinne dotyczące niepodległości.

Czynny był także punkt wydawniczy: Wydawnictwa Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, Kieleckiego Towarzystwa Naukowego, Wydawnictwa „Arslibris” w Końskich oraz Księgarni „Światowid” w Kielcach.